

บทที่ 13

การเสนอพยานหลักฐานเบื้องต้นต่อศาล

ตอนที่ 1

คดีแพ่ง

กระบวนการพิจารณาของศาลในคดีแพ่งนั้นเริ่มต้นตามลำดับดังนี้

1. ยื่นฟ้อง
2. ส่งคำคู่ความ
3. จำเลยยื่นคำให้การ
4. นัดชี้สองสถาน
5. นัดสืบพยานโจทก์
6. นัดสืบพยานจำเลย
7. พิพากษา
8. ออกคำบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษา
9. ออกหมายบังคับคดี
10. ยึดทรัพย์
11. ขายทอดตลาด

รายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาเหล่านี้เชื่อว่านักศึกษาคงได้ศึกษากันมาแล้ว ก่อนลงทะเบียนเรียนวิชาว่าความ (LA 313) ในขั้นนี้ผู้เขียนมุ่งหมายจะเน้นให้นักศึกษาเห็นแนวการนำหลักกฎหมายไปปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ เป็นพื้นฐานในการว่าความตลอดจนหน้าที่ของทนายความเท่านั้น กล่าวคือเมื่อคดีเข้าสู่ศาลแล้ว คู่ความที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้เป็นที่ยอมรับแก่ศาลเพื่อให้ศาลเชื่อตามข้ออ้างของฝ่ายตน หน้าที่เสนอพยาน

หลักฐานถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่ากระบวนการพิจารณาใด ๆ ในศาล เพราะหากขาดการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลก็ไม่มีอะไรมาเป็นเครื่องพิสูจน์ เมื่อไม่มีพยานหลักฐานสำหรับพิสูจน์ให้ศาลเชื่อข้ออ้างคำฟ้องของตนโอกาสแพ้จะถูกศาลยกฟ้องย่อมเต็มประตุ นี่เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน นักศึกษาโปรดระวังเมื่อออกไปปฏิบัติงานอย่าละเลยหลงลืมเรื่องนี้เป็นอันขาด

ข้อที่ควรสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาข้อพิพาทที่ขึ้นสู่ศาลในคดีหนึ่ง ๆ นั้นจะแบ่งออกเป็นปัญหาในข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมายนั้นคู่ความไม่ต้องนำสืบ ส่วนที่ต้องสืบคือปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่ไปต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

ก) หลักเกณฑ์การอ้างพยาน

โดยปกติพยานหลักฐานที่จะนำมาสืบประกอบข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้างข้อเถียงของตนนั้นประกอบด้วย พยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่างแล้วแต่กรณี

ดังนั้นการจะอ้างพยานชนิดใดมาสืบย่อมต้องอาศัยหลักกฎหมายที่บังคับไว้เฉพาะกรณีนั้น ๆ รายละเอียดให้ศึกษาจากลักษณะพยานในชั้นนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั่วไป การอ้างพยานทำได้ดังนี้ คือ

- 1) คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธิจะอ้างพยานร่วมกันได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 91)
- 2) คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพยานของตน หรือจะอ้างตนเองเป็นพยานก็ได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 97) แต่ถ้าอ้างตนเองเป็นพยานในคดีของตน จะต้องสืบพยานก่อนพยานปากอื่นเสมอ
- 3) เมื่อได้ระบุพยานใดไว้แล้วจะไม่ตั้งใจสืบก็ได้ หากว่าพยานนั้นยังไม่ได้เข้าเบิกความ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 117)
- 4) การอ้างเอกสารเป็นพยาน ผู้อ้างต้องคัดสำเนาเอกสารนั้นส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 90 หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้แถลงรับรองต้นฉบับเอกสารที่ฝ่ายอ้างส่งต่อศาลแล้ว ฝ่ายที่รับรองแล้วจะอ้างว่าฝ่ายอ้างเอกสารไม่ส่งสำเนาเอกสารให้ตนเช่นนี้อ้างไม่ได้

ข) หน้าที่ของทนายความในการเสนอพยานหลักฐาน

ทนายความมีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานต่อศาลโดยการยื่นบัญชีระบุพยานซึ่งเป็นแบบพิมพ์ของศาล ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วันเต็ม (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 88 วรรคหนึ่ง)

ในทางปฏิบัติ นำแบบพิมพ์ “บัญชีระบุพยาน” (แบบ 14 ก.) ดังตัวอย่างท้ายบทนี้กรอกรายชื่อพยานเรียงตามลำดับโดยอ้างตนเองเป็นลำดับแรก แล้วตามด้วยพยานบุคคลภายนอกที่รู้เห็นเกี่ยวข้องกับคดี ในทางปฏิบัตินิยมจัดลำดับพยานบุคคลจนหมดก่อน แล้วจึง

ลำดับพยานเอกสารเป็นอันดับไป ส่วนในช่องหมายเหตุต้องระบุให้ศาลรู้ด้วยคำว่า “นำ” หรือ “หมาย” หรือ “คำสั่ง” หรือ “ขอให้ศาลเรียกมา” ฯลฯ เป็นต้น

1) ความหมายของถ้อยคำ

คำว่า “นำ” หมายถึงผู้อ้างพยานนำพยานมาส่งศาลหรือนำพยานมาเองโดยไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายเรียก

คำว่า “หมาย” หมายถึงขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานนั้นมายังศาลเพราะผู้อ้างพยานไม่สามารถนำมาเองได้ เช่นเรียกพยานซึ่งเป็นบุคคลภายนอกให้ไปเบิกความ เป็นต้น

คำว่า “คำสั่ง” หมายถึงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารซึ่งอยู่กับบุคคลภายนอก หรือสถานที่ราชการให้ส่งเป็นพยานต่อศาล เป็นต้น

คำว่า “ขอให้ศาลเรียก” หมายถึงการอ้างสำนวนหรือเอกสารต่าง ๆ ซึ่งติดอยู่ในสำนวนคดีของศาลนั้นหรือศาลอื่น

การเสนอพยานหลักฐานและระบุในช่องหมายเหตุนั้นแล้วก็ตาม มิใช่ว่าจะได้พยานหลักฐานนั้น ผู้อ้างพยานมีหน้าที่ร้องขอต่อศาลและจัดพิมพ์หมายเรียกพยานตามความประสงค์ของผู้อ้างเสนอต่อศาลเพื่อส่งอนุญาตและลงนามในหมาย เพื่อจัดส่งให้พยานก่อนวันนัดพิจารณาหลาย ๆ วัน เพื่อให้โอกาสศาลจัดการให้และเป็นการให้เวลาพยานเตรียมตัว เพื่อมิให้ขัดข้องได้

ตัวอย่างแบบพิมพ์บัญชีระบุงาน
(ใช้ได้ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา)

(๑๔ ก.)
บัญชีพยาน

คดีหมายเลขดำที่ _____/๒๕____

ศาล _____
วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕____
ความ _____

ระหว่าง _____ โจทก์
_____ จำเลย

ข้าพเจ้า _____

ขอระบุงานของข้าพเจ้ารวม _____ อันสืบ ตามบัญชีตารางข้างล่างนี้

อัน สืบ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ ถนน ตรอกหรือซอย	โตัดเคียง	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	หมายเหตุ

_____ ผู้ระบุ
(พลิก)

อัน ดับ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ ถนน ตรอกหรือซอย	ใกล้เคียง	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	หมายเหตุ

สรุป

ตัวอย่างการกรอกแบบพิมพ์

(๑๔ ก.)

บัญชีพยาน

คดีหมายเลขดำที่ _____ / ๒๕ _____

ศาล _____ จังหวัดเชียงใหม่ _____

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕ _____

ความ _____ แห่ง _____

ระหว่าง { นาย ก. _____ โจทก์
 นาย ข. _____ จำเลย
 ข้าพเจ้า นาย ก. _____ โจทก์

ขอระบุพยานของข้าพเจ้ารวม 4 อันดับ ตามบัญชีตารางข้างล่างนี้

อันดับ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน ตรอก/ซอย	ใกล้เคียง	ตำบล/แขวง	อำเภอ/เขต	จังหวัด	หมายเหตุ
1.	นาย ก.	อ้างตนเองเป็นพยาน					
2.	นาย ง.	5 ท่าแพ	-	ช้างม่อย	เมือง	เชียงใหม่	นำ
3.	นาย จ.	12 ห้วยแก้ว	-	สุเทพ	เมือง	เชียงใหม่	หมาย
4.	เอกสารหนังสือสัญญาการเงิน 1 ฉบับอยู่ที่โจทก์						นำ

ลายมือชื่อ นาย ก. _____ ผู้ระบุ
 (พริก)

อันดับ	ชื่อยาน	บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน ตรอก/ซอย	ใกล้เคียง	ตำบล/แขวง	อำเภอ/เขต	จังหวัด	หมายเหตุ

ผู้ระบุ

ตัวอย่างคำขอหมายเรียกบุคคล

(๗)
คำขอ

คดีหมายเลขดำที่ _____ /๒๕ _____

คดีหมายเลขแดงที่ _____ /๒๕ _____

ศาล _____ จังหวัดเชียงใหม่ _____

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕ _____

ความ _____ แห่ง _____

ระหว่าง { นาย ก. _____ โจทก์
 นาย ข. _____ จำเลย

ข้าพเจ้า นาย ก. _____ โจทก์

เชื้อชาติ _____ ไทย สัญชาติ _____ ไทย อาชีพ _____ ค้าขาย

เกิดวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕ _____ อายุ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 12 _____

ถนน _____ วิทยานนท์ _____ ตรอกหรือซอย _____ ใกล้เคียง _____

ตำบล _____ ช้างมอย อำเภอ _____ เมือง จังหวัด _____ เชียงใหม่ _____

ขอยื่นคำขอมีข้อความที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. คดีนี้ศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานบุคคลตามบัญชีระบุพยานอันดับ 3 เป็นบุคคลภายนอก โจทก์ไม่สามารถนำมาศาลได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรดหมายเรียกพยานดังกล่าวให้มาศาลตามนัดด้วย

ควรมีความแล้วแต่จะโปรด

หมายเหตุ ข้าพเจ้ารอฟังคำสั่งอยู่ ถ้าไม่รอก็ถือว่าทราบแล้ว.

ผู้ขอ

ลงชื่อ ลายมือชื่อ นาย ก. (หรือทนายลงชื่อก็ได้) ผู้ขอ

คำขอฉบับนี้ ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์ เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ

ส.

ผู้เรียงและพิมพ์

2) กรณีขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสาร

การขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสาร คงใช้หลักทำนองเดียวกันกับการขอหมายเรียกพยานบุคคลโดยใช้แบบพิมพ์คำร้อง (แบบหมาย 7) ดังนี้

“ข้อ 1 คดีนี้ศาลนัดสืบพยานโจทก์ ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานเอกสารตามบัญชีระบุพยานอันดับ.....
โจทก์ไม่สามารถนำมาศาลได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรดมีคำสั่งเรียกเอกสารดังกล่าวให้
ผู้ครอบครองนำส่งศาลก่อนวันนัดพิจารณาด้วย ขอศาลได้โปรดอนุญาต”

ควรมีครบแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ ลายมือชื่อ นาย ก. ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ ลายมือชื่อ นาย ส. ผู้เรียงและพิมพ์

3) กรณีขอศาลหมายเรียกพยานบุคคลและพยานเอกสารพร้อมกัน

กรณีนี้คงใช้หลักที่กล่าวมาข้างต้นดูจกัน แบบพิมพ์คงใช้แบบหมาย 7 คือแบบคำร้อง โดยเพิ่มคำว่า “และคำขอ” ต่อท้ายคำว่า “คำร้อง” เมื่อเพิ่มแล้วจะอ่านได้ความว่า “คำร้องและคำขอ” ส่วนข้อความในข้อ 1 ใช้ดังนี้.-

“ข้อ 1. คดีนี้นัดสืบพยานโจทก์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานตามบัญชีระบุพยานอันดับ.....เป็น
พยานบุคคล และอันดับ.....เป็นพยานเอกสาร โจทก์ไม่สามารถนำมาศาลได้ จึงขอ
ความกรุณาศาลได้โปรดหมายเรียกพยานบุคคลดังกล่าวให้มาศาลตามกำหนดนัดและมีคำสั่ง
เรียกพยานเอกสารให้ผู้ครอบครองนำส่งศาลก่อนวันนัดพิจารณาด้วย ขอศาลได้โปรดอนุญาต”

ควรมีครบแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ ผู้ร้อง/ขอ

คำร้องและคำขอฉบับนี้ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ ผู้เรียงและพิมพ์

4) การขอหมายซ้ำ

เมื่อโจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานตลอดจนได้เคยขอศาลหมายเรียกพยานและศาลได้หมายเรียกพยานแล้ว แต่ปรากฏว่าการสืบพยานในนัดที่เรียกพยานมานั้นเสร็จไปบางปากศาลได้เลื่อนการพิจารณาออกไปในคราวต่อไปหรือพยานบางคนมาศาลตามนัดไม่ได้โดยแจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบแล้ว ฯลฯ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อโจทก์ประสงค์จะให้ศาลเรียกพยานเหล่านั้นให้

ไปศาลอีก โจทก์จะต้องขอให้ศาลออกหมายซ้ำเรียกพยานให้มาศาลในคราวต่อไปอีกด้วยการขอให้ศาลออกหมายเรียกคงใช้ได้ในแต่ละครั้ง แบบพิมพ์ที่ใช้ขอคงใช้แบบคำร้อง (หมายเลข 7) ส่วนข้อความดังนี้

(๗)

คำขอ

“ข้อ 1. คดีนี้ศาลเลื่อนนัดไปสืบพยานโจทก์ ในวันที่.....เวลา.....โจทก์เคยขอศาลขอหมายเรียก (และคำสั่งเรียก) พยานบุคคล (และพยานเอกสาร) มาแล้วครั้งหนึ่ง ฉะนั้นโจทก์จึงขอหมายซ้ำ (และคำสั่ง) เรียกพยานดังกล่าวให้โจทก์อีกครั้งหนึ่งด้วย ขอศาลได้โปรดกรุณานุญาตด้วย”

ควรมีควรวแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ

ผู้ขอ

คำขอฉบับนี้ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ

ผู้เรียงและพิมพ์

5) การอ้างพยานเพิ่มเติม

เมื่อได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้โดยชอบด้วยกฎหมายคือก่อนสืบพยาน 3 วันเต็ม หากมีพยานหลักฐานที่จะอ้างเพิ่มเติมอีก ถ้าขณะนั้นยังไม่ได้มีการสืบพยานกันเลย หรือยังอยู่ระหว่างการสืบพยานของฝ่ายอ้างพยาน เช่นฝ่ายโจทก์ โดยจำเลยเป็นฝ่ายสืบภายหลัง หรือฝ่ายจำเลยสืบก่อนฝ่ายโจทก์สืบภายหลัง กรณีเช่นนี้ต้องทำคำแถลงขออ้างพยานเพิ่มเติมโดยกล่าวย่อ ๆ ว่า พยานของเรายังบกพร่องอยู่ ขออนุญาตเพิ่มเติม พร้อมแนบบัญชีระบุพยานเพิ่มไปด้วย ในกรณีเช่นนี้ศาลจะอนุญาตให้เพิ่มเติมได้เสมอ

แต่มีข้อควรระวัง คือ การขอระบุพยานเพิ่มเติมนั้นต้องยื่นก่อนที่ฝ่ายนำสืบก่อนจะสืบเสร็จ ฝ่ายนำสืบก่อนนั้นจะเป็นฝ่ายโจทก์หรือจำเลยก็ตาม

ถ้าหากฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบก่อนได้เสร็จสิ้นการสืบพยานแล้ว ถ้าหากคู่ความมีความประสงค์จะอ้างพยานเพิ่มเติมจะต้องทำคำร้องขออนุญาตต่อศาลโดยทำเป็น คำร้อง อย่างช้าที่สุดก่อนศาลตัดสินคดีนั้น ในคำร้องต้องแสดงเหตุผลอันสมควรว่าเพราะเหตุใดจึงยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมไม่ทันตามกำหนด ในกรณีนี้เป็นดุลพินิจของศาลจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ (ดู ฎ. 2457/2527 ประกอบ) แต่หากจะอนุญาตศาลจะต้องถามอีกฝ่ายหนึ่งก่อน

สรุป ฝ่ายนำสืบก่อน สืบยังไม่เสร็จ ทำเป็นคำแถลง

ฝ่ายนำสืบก่อน สืบเสร็จแล้ว ทำเป็นคำร้อง

ตัวอย่าง
คำแถลงขอระงับพยานเพิ่มเติม

(7)

คำแถลง (แบบพิมพ์คงใช้แบบคำร้อง แต่ขีดฆ่าคำว่า “ร้อง” เป็น “แถลง”)

“ข้อ 1. คดีนี้โจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อนโดยศาลนัดสืบพยานโจทก์ ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... โจทก์ได้ยื่นบัญชีระงับพยานแล้วเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....แต่ยังขาดตกบกพร่องอยู่ จึงขอระงับพยานเพิ่มเติม ครั้งที่.....ตั้งบัญชีระงับพยานที่เสนอมาพร้อมนี้ ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต”

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ

ผู้แถลง

คำแถลงฉบับนี้ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ

ผู้เรียงและพิมพ์

คำแถลงและบัญชีระงับพยานเพิ่มเติมนี้ ทั้งสองอย่างจะต้องมีสำเนาให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งด้วย การยื่นคงยื่นก่อนวันสืบพยานหรือยื่นหน้าบัลลังก์ในวันสืบพยานก่อนพยานจะให้การหรือเบิกความก็ได้เพื่อศาลจะได้มอบสำเนาให้กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

หลักกฎหมายและการเสนอพยานหลักฐานทั้งหลายตลอดจนการเรียบเรียงคำร้อง คำแถลง คำขอ ฯลฯ เหล่านี้นำไปประยุกต์ใช้กับฝ่ายจำเลยได้ทำนองเดียวกัน

๘) การอ้างพยานเอกสาร

การอ้างพยานเอกสาร ถ้าต้นฉบับเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของผู้อ้างเช่นโจทก์ โจทก์ต้องสำเนาให้ศาลและให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง คือฝ่ายจำเลย ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 90) เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นของกฎหมายอนุญาตให้ไม่จำเป็นต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารนั้น หากกรณีไม่เข้าข้อยกเว้นและฝ่ายที่อ้างพยานเอกสารฝ่าฝืนไม่ส่งสำเนาให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน หากฝ่ายปรบักษ์นั้นได้โต้แย้งไม่ยอมรับความถูกต้องไว้แล้ว เอกสารฉบับนั้นรับฟังไม่ได้ (นัย ฎ. 1724/2523)

ข้อยกเว้นเช่นว่านี้ ได้แก่

(1) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารเป็นชุดซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบดีอยู่แล้ว หรือสามารถตรวจตราให้ทราบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และความแท้จริงแห่งเอกสารนั้น เช่นจดหมายโต้ตอบระหว่างคู่ความในคดี หรือสมุดบัญชีการค้าและสมุดบัญชีของธนาคาร หรือเอกสารในสำนวนคดีเรื่องอื่น คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงพยานหลักฐานเป็นชุดเช่นว่านี้ไม่จำเป็นต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารนั้น

(2) เมื่ออ้างอิงเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือของบุคคลภายนอก คู่ความฝ่ายที่อ้างอาจไม่ต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารเช่นว่านั้น

(3) ถ้าการคัดสำเนาเอกสารจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความซึ่งอ้างอิงเอกสารหรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจคัดสำเนาเอกสารให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่ให้ยื่นหรือส่งเอกสารนั้น ฝ่ายที่อ้างเอกสารอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตงดการยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารนั้น และขอยื่นต้นฉบับเอกสารแทนเพื่อให้ศาลหรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง

คำร้องขอให้คู่ความตรวจเอกสารเพราะเหตุสำเนาให้ไม่ทัน

คำร้องขอให้คู่ความตรวจเอกสารเพราะเหตุสำเนาให้ไม่ทัน

(๗)
คำร้อง

คดีหมายเลขดำที่ _____ /๒๕ _____

คดีหมายเลขแดงที่ _____ /๒๕ _____

ศาล _____

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕ _____

ความ _____ แห่ง _____

ระหว่าง { บริษัท ธนาคาร..... โจทก์
 { บริษัท ก..... จำเลย

ข้าพเจ้า _____

เชื้อชาติ _____ สัญชาติ _____ อาชีพ _____

เกิดวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕ _____ อายุ _____ ปี อยู่บ้านเลขที่ _____

ถนน _____ ตรอกหรือซอย _____ ใกล้เคียง _____

ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____

ขอยื่นคำร้องมีความที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว แต่เนื่องจากมีเอกสารซึ่งโจทก์อ้างเป็นพยานในการพิจารณา
ของศาลจำนวนมากและเป็นชุดเป็นเล่มหลายฉบับ ไม่สามารถจะทำสำเนาส่งให้จำเลยก่อน
นัดสืบพยานสามวันตามกฎหมาย โจทก์จึงขออ้างส่งศาลไว้เพื่อให้จำเลยมาตรวจดูก่อนสืบพยาน
เพื่อมิให้กระบวนการพิจารณาเป็นการล่าช้าได้ยื่นต้นฉบับเอกสารมาเก็บไว้ที่ศาลนี้ตามประมวล-

หมายเหตุ ข้าพเจ้ารอฟังคำสั่งอยู่ ถ้าไม่รอถือว่าทราบแล้ว.

ผู้ร้อง

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 90(3) ขอศาลได้โปรดกรุณานุญาต

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ

ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า นาย

ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ

ผู้เรียงและพิมพ์

7) การรับฟังพยานเอกสารของศาล

การอ้างพยานเอกสารนั้นกฎหมายกำหนดให้ศาลรับฟัง เฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่จะมีเหตุเข้าข้อยกเว้นต่อไปนี้

- (1) คู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว
- (2) ต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้ เพราะสูญหาย หรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้
- (3) ต้นฉบับเอกสารนี้อยู่ในความอารักขาหรือความควบคุมของทางราชการจะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี หัวหน้ากรม กอง หัวหน้าแผนก หรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเสียก่อน สำเนาเอกสารซึ่งบุคคลเช่นว่านี้ได้รับรองถูกต้องแล้ว กฎหมายให้ศาลรับฟังได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 93)

ข้อเสนอแนะ

การเสนอพยานหลักฐานที่ยกมากล่าวนี้เป็นกรณีที่นักศึกษาควรจะได้รู้ไว้เป็นพื้นฐานเบื้องต้น แต่หาใช่ว่ามีอยู่เพียงเท่านั้น รายละเอียดอื่น ๆ เช่น การนำพยานเอกสารมาสืบ การคัดค้านเอกสาร ผลแห่งการไม่ยื่นหรือส่งต้นฉบับเอกสารเป็นประการใด การนำสืบพยานวัตถุ ฯลฯ เหล่านี้ นักศึกษาควรใส่ใจศึกษารายละเอียดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ลักษณะพยาน ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่ต้องศึกษาก่อนลงทะเบียนเรียน LA 313 ทั้งสิ้น ในขั้นนี้จะเน้นในส่วนที่เป็นหลักเกณฑ์ที่ควรรู้ส่วนใดที่เห็นว่านักศึกษาควรได้เห็นแนวปฏิบัติทำกันอย่างไร ผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างให้เห็นเป็นพื้นฐานแก่นักศึกษาเพื่อศึกษาในโอกาสต่อไป

ตัวอย่างหมายเรียกพยานบุคคล

(ใช้ได้ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา)

สำหรับศาลเจ้า

(๑๖)
หมายเรียก
พยานบุคคล

คดีหมายเลขคดีที่ _____ / ๒๕ _____

ใบพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล _____

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕ _____

ความ _____

ระหว่าง { _____ โจทก์
_____ จำเลย
หมายถึง _____

อยู่บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ถนน _____

ตรอก/ซอย _____ ใกล้เคียง _____ ตำบล/แขวง _____

อำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____ โทรศัพท์ _____

ด้วย _____ อ้างทำเป็นพยานในคดีเรื่องนี้

ศาลนัดนั่งพิจารณาวินิจฉัยวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕ _____

เวลา _____ นาฬิกา ให้ท่านไปศาลตามกำหนดนี้ (ให้ดูค่าเตือนหลังหมายนี้)

ศาล _____ ผู้พิพากษา (พลิก)

ศาสตราจารย์ _____

โทรศัพท์ _____

ใบรับหมายเรียกพยานบุคคล

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕ _____

ข้าพเจ้า _____ ได้รับหมายเรียกพยานของศาล _____

ซึ่งได้กำหนดให้ข้าพเจ้าไปเบิกความเป็นพยาน ในคดีระหว่าง _____

_____ โจทก์ _____ จำเลย

ในวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕ _____ เวลา _____ นาฬิกาไว้แล้ว

_____ ผู้รับหมาย

_____ ผู้ส่งหมาย

คำเตือนพยาน

ผู้ใดขัดขืนไม่ไปศาลตามหมายนี้ ศาลอาจออกหมายจับ
เอาตัวก็จงไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๑๑๑ (๒) และผู้นั้นอาจถูกฟ้องตามประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา ๑๗๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน
หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดเบิกความเท็จมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๑๗๗ หรือมาตรา ๑๗๘ ต้องระวางโทษอย่างสูงจำคุก
ไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

ตัวอย่าง

สำหรับศาลใช้

(๑๔)
คำสั่งเรียกพยานเอกสาร
หรือพยานวัตถุ (คดีแพ่ง)

คดีหมายเลขคดีที่ _____ /๒๕____
คดีหมายเลขแดงที่ _____ /๒๕____

ใบพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล _____
วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕____
ความแห่ง _____

โจทก์
ระหว่าง { _____
จำเลย

ถึง _____
อยู่บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ถนน _____ ตรอก/ซอย _____
ใกล้เคียง _____ ตำบล/แขวง _____
อำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____ โทร. _____
ด้วย _____ อ้าง _____

ซึ่งมีอยู่ที่ท่านเป็นพยาน
เพราะฉะนั้น ให้ท่านจัดการส่ง
ดังกล่าวแล้ว ไปยังศาล _____ ก่อนวันที่ _____ เดือน _____
พ.ศ. ๒๕____ เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป
ศาล _____ ผู้พิพากษา (พดิก)
โทร. _____

ใบรับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕____
ข้าพเจ้า _____ ได้รับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ
ของศาล _____ ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าส่ง _____
ไปประกอบการพิจารณา ในคดีระหว่าง _____ โจทก์
จำเลย ก่อนวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕____ ไว้แล้ว
ผู้รับคำสั่ง _____
ผู้ส่งคำสั่ง _____

คำเตือน

ผู้ใดที่ขึ้นไม่ส่งทานเอกสารหรือทานวัตถุตามคำสั่งนี้
กฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๐ คือระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน
หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ.

ผู้นั้นอาจถูกฟ้องตามประมวล
หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ตอนที่ 2

คดีอาญา

การเสนอพยานหลักฐานเบื้องต้นในคดีอาญานั้น มีหลักเกณฑ์หลาย ๆ อย่างคล้ายคลึงทำนองเดียวกับคดีแพ่ง คือต้องยื่นบัญชีระบุพยานชั้นเดียวกัน เนื่องจากผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายมีทั้งพนักงานอัยการและราษฎรผู้เสียหาย ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ส่วนใหญ่จะไม่มี การไต่สวนมูลฟ้อง คงนัดสืบพยานโจทก์ไปตามกระบวนการพิจารณาตามที่นักศึกษาได้ศึกษากันมาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในกรณีราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน

ในกรณีนี้สมมติว่า นักศึกษาเป็นทนายโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ทนายโจทก์จะต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง เพราะอาจมีพยานบุคคลเป็นบุคคลภายนอกจำเป็นต้องขอศาลออกหมายเรียกให้พยานมาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง หรืออาจมีพยานหลักฐานหรือวัตถุพยานซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น ซึ่งจะต้องขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกให้ผู้ครอบครองส่งศาลก่อนวันนัดไต่สวนมูลฟ้องเช่นเดียวกัน

อนึ่ง ในการส่งหมายเรียกพยานบุคคลก็ดี พยานเอกสารหรือวัตถุพยานก็ดี ต้องส่งก่อนวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง อย่างน้อย 3 วัน แต่หมายเรียกพยานเอกสารหรือวัตถุพยานนั้น ควรให้ออกาสผู้ครอบครองทราบล่วงหน้าพอสมควรให้ผู้ครอบครองจะมีเวลาจัดเตรียมได้ทัน เพราะฉะนั้นในทางปฏิบัติโดยทั่วไป ทนายโจทก์จะระบุพยานและร้องขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคล, เอกสารหรือวัตถุพยาน ซึ่งตนต้องการอ้างอิงก่อนนัดไต่สวนมูลฟ้องมากกว่า 3 วัน เช่น 10 วัน เป็นต้น

ก) ขอบเขตในการระบุพยาน

ในการระบุพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในทางปฏิบัติทนายความส่วนใหญ่ระบุแต่เพียงพยานที่สำคัญ ๆ และจำเป็นแก่การไต่สวนมูลฟ้องที่จะนำสืบให้ศาลเห็นว่าคดีของโจทก์มีมูลที่จะฟ้องร้องและจำเลยได้กระทำความผิดจริงเท่านั้น ซึ่งถ้านักศึกษาออกไปปฏิบัติงานให้สังเกตแล้วจะพบว่า การระบุพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง พยานหลักฐานน้อยกว่าชั้นพิจารณา ในชั้นพิจารณานั้นทนายโจทก์จะระบุพยานมากกว่า ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าจะถือหลักเกณฑ์ในการระบุพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้อย่างไร หรือระบุอย่างไรจึงจะเหมาะสม

ปัญหาในเรื่องนี้จะถือหลักเกณฑ์ตายตัวไม่ได้ หรือกล่าวย่อ ๆ ว่า หากหลักเกณฑ์แน่นอนตายตัวไม่ได้ การระบุพยานแค่นี้เพียงใดจึงจะถือว่าเหมาะสมนั้นจะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ

ไป เพียงแต่ว่าในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ไม่จำเป็นต้องนำสืบรายละเอียดมากนัก ทั้งนี้เพราะจะทำให้จำเลยมีโอกาสเตรียมหาพยานหลักฐานมาสู้บทกลางดั่งที่เราเคยได้ศึกษากันมาแล้วว่า ภาระการพิสูจน์ในคดีอาญานั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ เนื่องจากจำเลยได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นผู้ใดกล่าวหาผู้นั้นมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ ถ้าผู้กล่าวหาพิสูจน์ไม่ได้ หรือพิสูจน์ได้แต่ศาลยังมีความสงสัยว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำผิดจริง ๆ หรือไม่ กฎหมายกำหนดให้ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นคุณแก่จำเลย โดยเหตุที่โจทก์มีภาระหน้าที่ต้องพิสูจน์นี้เอง โจทก์ต้องนำสืบก่อน ทำให้โจทก์เสียเปรียบในเชิงคดีอยู่ไม่น้อย เพราะฉะนั้นในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ปกติแล้วไม่ควรระบุพยานมากเกินไปดังตัวอย่างที่เคยยกมาแล้วเช่น คดีอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 มาตรา 3 หรือออกเช็คดั่ง เช็คสปริง การระบุพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องพยานปากสำคัญได้แก่ ตัวผู้เสียหายกับพยานเอกสารคือ เช็คและใบคืนเช็ค พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก 1 หรือ 2 คน เช่นผู้จัดการธนาคารที่ปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คฉบับที่ฟ้องจำเลยนี้ เป็นต้น

โดยสรุปแล้วชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ ไต่สวนเพื่อให้ศาลเชื่อว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและผู้ถูกฟ้องเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เอาไว้ นำสืบในชั้นพิจารณา

ข) การเสนอพยานหลักฐานต่อศาล

พยานหลักฐานที่ฝ่ายโจทก์อ้างอิงและประสงค์จะนำสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะเสนอต่อศาลโดยวิธียื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลทำนองเดียวกับการยื่นบัญชีระบุพยานในคดีแพ่ง ในทางปฏิบัติใช้แบบพิมพ์บัญชีระบุพยานของศาล (แบบ 14 ก.) คดีแพ่งและคดีอาญาใช้แบบเดียวกัน การยื่นบัญชีระบุพยานในคดีอาญาใช้หลักกฎหมายเดียวกับคดีแพ่ง คือ ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 3 วัน (ป.วิ.อาญา มาตรา 15)

พยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคลก็ดี เอกสารหรือวัตถุพยานก็ดี ถ้าสามารถนำมาศาลด้วยตนเอง ก็ระบุในช่องหมายเหตุว่า “นำ” ถ้าไม่สามารถนำมาศาลได้ด้วยตนเอง ก็ระบุว่า “หมาย” ลงไปเช่นเดียวกับคดีแพ่ง

ส่วนการขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคล, เอกสาร, วัตถุพยานใด ๆ คงปฏิบัติทำนองเดียวกับคดีแพ่งดูจกัน โดยปกติโจทก์ควรจะขอหมายให้ศาลเรียกพยานมา ถ้าไม่แน่ใจจริง ๆ ว่าบุคคลที่เราได้อ้างเป็นพยานจะไปเป็นพยานให้แน่นอน ทั้งนี้แม้เราจะนำพยานนั้นไปศาลตามนัดได้ แต่ผู้เขียนใคร่จะเสนอแนะว่าเพื่อความมั่นใจควรขอหมายศาลจะดีกว่า เพราะในข้อกฎหมายกำหนดให้โจทก์ต้องมีพยานมาสืบแสดงความผิดของจำเลย ถ้าหากโจทก์ไม่

มีพยานมาสืบ ศาลต้องยกฟ้อง ดังนั้นถ้าศาลได้ออกหมายเรียกส่งให้พยานแล้วพยานไม่ไปศาลตามนัด อันไม่ใช่ความผิดของโจทก์ ศาลจะยกฟ้องไม่ได้หากโจทก์ได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนในวิธีการเรียกพยานมาศาลแล้ว ด้วยเหตุนี้หากโจทก์ระบุว่า “นำ” ครั้นถึงวันนัดนำพยานไปศาลไม่ได้ เนื่องจากหลบหนีทั้ง ๆ ที่ก่อนวันนัดได้สวมมุลฟ้องหรือวันสืบพยานโจทก์ ผู้ที่เราอ้างเป็นพยานไว้รับปากอย่างมั่นเหมาะว่าจะไปเป็นพยานให้แน่ ๆ แต่ต่อมาเกิดมีอาการกลัวไข้ไปซึ่งพรรคพวกฝ่ายผู้ถูกฟ้องหรือจำเลยเป็นพยาน พยานจึงหลบหนีไปหรือเจตที่เด็ดของคู่ความให้เงินทองพยานไปเที่ยวหัวเมืองเสีย ดังนี้เป็นต้น เมื่อโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ กว่าโจทก์จะรู้ตัว อาจได้รับความเสียหายได้เป็นต้น (ที่ผู้เขียนกล่าวมานี้เป็นข้อที่นักศึกษาฟังเรียนรู้และรับทราบไว้ว่า คู่ความมีเล่ห์ หรือชั้นเชิงอย่างไรจะได้รู้จักรักษาตัว แต่มิได้หมายความว่าผู้เขียนสนับสนุนให้นักศึกษาใช้เล่ห์เหลี่ยมกลโกง การว่าความโดยเจตนาารมณที่ถูกต้องของกฎหมายควรได้กระทำอย่างสุจริต การบิดผันหรือนำความรู้ไปใช้ในทางคดโกงเท่ากับเป็นการทรยศต่อวิชาชีพของตน ครูบาอาจารย์ แต่ครั้งอดีตท่านสาปแช่งผู้ประพฤติไม่ถูกต้องย่อมหาความเจริญมิได้ รังแต่จะพบความเสื่อมในเบื้องต้น ในท่ามกลางและในที่สุด ขอให้ศึกษามีมโนธรรมในหัวใจ อย่าเห็นแก่ได้ แล้วจะรอดตลอดฝั่ง)

หวนกลับมาพิจารณาในการขอหมายเรียกพยาน ในกรณีที่ศาลได้ออกหมายไปแล้วพยานไม่มาถ้ามีเหตุผลสมควร เช่น เจ็บป่วย หรือมีธุระสำคัญจำเป็นอย่างอื่น ศาลก็จะสั่งให้เลื่อนคดีไปได้ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้พยานไม่มาศาลโดยมิได้แจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบ โจทก์ก็ควรจะขอเลื่อนคดีและขอออกหมายซ้ำเรียกพยานในนัดต่อไป หรือถ้าโจทก์เห็นว่าพยานมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงขัดขืนหมายศาล โจทก์จะแถลงขอให้ศาลออกหมายจับพยานก็ได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 111(2)) แต่ทั้งนี้จะกระทำเช่นนี้ได้สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับการยกเว้นจากกฎหมาย แต่ถ้าหากพยานนั้นมีเอกสิทธิ์หรือกฎหมายยกเว้นไม่จำเป็นต้องไปศาลก็ได้ จะขอศาลออกหมายจับก็ไม่ได้

บุคคลที่กฎหมายยกเว้นไม่ต้องไปศาล คือ

- (1) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราช หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ไม่ว่าในกรณีใด ๆ
- (2) พระภิกษุ และสามเณร ในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ
- (3) บุคคลใด ๆ ที่อ้างว่าไม่สามารถจะไปศาลได้เพราะเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่น โดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 108)
- (4) ผู้มีเอกสิทธิ์ทางการทูต ตามหลักถ้อยที่ถ้อยอาศัยระหว่างประเทศ

ค) การเสนอพยานหลักฐานในชั้นพิจารณา

เมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับรับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา โจทก์ก็ต้องเสนอพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาอีกด้วยโดยการยื่นบัญชีระบุพยานทำนองเดียวกับการยื่นในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ในชั้นพิจารณาพยานหลักฐานจะมีมากหรือรายละเอียดที่ต้องนำเสนอสืบในศาลมากกว่าชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ในด้านจำเลยก็มีหน้าที่ต้องนำเสนอพยานเพื่อหักล้างหรือทำลายน้ำหนักพยานโจทก์ ทั้งนี้ จำเลยต้องเสนอพยานหลักฐานต่อศาลโดยการยื่นบัญชีระบุพยานทำนองเดียวกับโจทก์คู่กัน บัญชีระบุพยานที่ว่าเป็นแบบพิมพ์ของศาลใช้ได้ทั้งคดีแพ่งและอาญา

ง) การขอศาลหมายเรียกพยานหลักฐาน

การขอให้ศาลหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร ตลอดจนวัตถุพยาน คงปฏิบัติทำนองเดียวกับคดีแพ่ง

ส่วนการนำพยานหลักฐานมาสืบในศาล คงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายลักษณะพยาน ซึ่งจะไม่นำมากล่าวซ้ำในชั้นนี้อีก นักศึกษาโปรดศึกษารายละเอียดในกระบวนวิชา กฎหมายลักษณะพยาน (LA 310) ดังกล่าวแล้ว

ตัวอย่าง

สำหรับศาลใต้

○

(๑๗)

หมายเรียกพยานเอกสาร
หรือพยานวัตถุ (กคชญา)

คดีหมายเลขคดีที่ _____/๒๕____

คดีหมายเลขแดงที่ _____/๒๕____

ใบประทวนมิใช่พยานทนายคดี

ศาล _____

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕____

ความ _____

ระหวาง _____ โจทก์
_____ จำเลย

หมายถึง _____

อยู่บ้านเลขที่ _____ ถนน _____ ตรอก/ซอย _____

ใกล้เคียง _____ ตำบล/แขวง _____

อำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____ โทรศัพท์ _____

ด้วย _____ อัน _____

ซึ่งมีอยู่ที่ท่านเป็นพยาน

เพราะฉะนั้น ให้ท่านจัดการส่ง _____

ดังกล่าวแล้วไปยังศาล _____ ก่อนวันที่ _____ เดือน _____

พ.ศ. ๒๕____ เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

ผู้พิพากษา
(พลิก)

ใบรับหมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕____

ข้าพเจ้า _____ ได้รับหมายเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

ของศาล _____ ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าส่ง _____

ไปประกอบการพิจารณา ในคดีระหว่าง _____ โจทก์

_____ จำเลย ก่อนวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕____ ไว้แล้ว

ผู้รับหมาย

ผู้ส่งหมาย

คำเตือน

ผู้ได้รับหมายเรียกให้ส่งพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุต่อศาลแล้ว ซักคืนไม่ส่งพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุนั้นต่อศาล ผู้นั้นอาจถูกฟ้องตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๑๔๕ ซึ่งวางโทษไว้ ๓ สถาน คือ สถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินหกเดือน สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินร้อยบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามาแล้วด้วยกันก็ได้